

Exam. Code : 103203

Subject Code : 1125

B.A./B.Sc. 3rd Semester

SOCIOLOGY (Society in India)

Time Allowed—3 Hours] [Maximum Marks—100

Note :—(1) All questions carry equal marks.

- (2) Candidates are required to attempt **five** questions, selecting at least **one** question from each Section. The **fifth** question may be attempted from any Section.

SECTION-A

1. Discuss those socio-cultural and historical features of Indian society that maintain underlying unity amidst diversity.
2. What are the religious and secular relevance of ritual purity and pollution in caste system in India ? Discuss.

SECTION-B

1. Discuss how changes in socio-economic structure by 1970s led to assertive politics of backward castes groups in India.
2. Discuss the importance of human rights in context of caste and gender question in Indian society.

117(2121)/MM-709(T)

1

(Contd.)

SECTION-C

1. What are the social functions of marriage ? How the institution of marriage in India underwent changes with modernity ?
2. Differentiate between nuclear family and joint family. What are the primary features of kinship organizations in India ?

SECTION-D

1. Critically analyse the role of caste and alliance between *Jatis* in context of rural politics in India.
2. Is globalization a threat to ethnic tribal identity ? Discuss.

(Punjabi Version)

- ਨੋਟ:- (1) ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਅੰਕ ਸਮਾਨ ਹਨ।
(2) ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹਰੇਕ ਭਾਗ ਵਿੱਚੋਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਚੁਣਕੇ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੱਲ ਕਰਨੇ ਹਨ। ਪੰਜਵਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਭਾਗ ਵਿੱਚੋਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਭਾਗ-ਓ

1. ਭਾਰਤੀ ਸਮਾਜ ਦੀਆਂ ਸਮਾਜਿਕ-ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ ਜੋ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰੀਵ ਏਕਤਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖਦੇ ਹਨ।
2. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਜਾਤੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿੱਚ ਰੀਤੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਅਤੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਤਾ ਦੀ ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰਾਸੰਗਿਕਤਾ ਕੀ ਹੈ ? ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

ਭਾਗ-ਅ

1. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਪੱਛਤੀਆਂ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਸਮੂਹਾਂ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ 1970 ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਤੱਕ ਕਿਵੇਂ ਸਮਾਜਿਕ-ਆਰਥਿਕ ਢਾਂਚੇ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਆਉਣ ਦੇ ਕਾਰਣ ਹੋਈ ? ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
2. ਭਾਰਤੀ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਜਾਤੀ ਅਤੇ ਲਿੰਗ ਸੰਬੰਧੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

ਭਾਗ—ੲ

1. ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਮਾਜਕ ਕੰਮ ਕੀ ਹਨ ? ਆਧੁਨਿਕਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਵਿਆਹ ਦੇ ਰੀਤੀ-ਰਿਵਾਜ ਕਿਵੇਂ ਬਦਲ ਗਏ ?
2. ਏਕਲ ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਸੰਯੁਕਤ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਕਰੋ। ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰੀ ਸੰਗਠਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁੱਢਲੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਕੀ ਹਨ ?

ਭਾਗ—ਸ

1. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਪੇਂਡੂ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਵਰਗ ਅਤੇ ਗਠਜੋੜ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦਾ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੋ।
2. ਕੀ ਸੰਸਾਰੀਕਰਨ ਨਸਲੀ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਲਈ ਖਤਰਾ ਹੈ ? ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

(Hindi Version)

- ਨੋਟ :- (1) सभी प्रश्नों के समान अंक हैं।
(2) विद्यार्थियों को प्रत्येक भाग में से कम से कम एक प्रश्न का चयन करते हुए, पांच प्रश्नों का प्रयास करना है।
पांचवें प्रश्न को किसी भी भाग में से किया जाता है।

भाग—क

1. भारतीय समाज की सामाजिक-सांस्कृतिक और ऐतिहासिक विशेषताओं पर चर्चा करें जो विविधता के बीच अंतर्निहित एकता को बनाए रखते हैं।
2. भारत में जाति व्यवस्था में कर्मकांड की शुद्धता और अपवित्रता की धार्मिक और धर्मनिरपेक्ष प्रासंगिकता क्या है ? चर्चा करें।

भाग—ख

1. भारत में पिछड़ी जाति के समूहों की मुखर राजनीति 1970 के दशक तक कैसे सामाजिक आर्थिक संरचना में बदलाव के कारण हुई ? चर्चा करें।
2. भारतीय समाज में जाति और लिंग संबंधी प्रश्न के संदर्भ में मानव अधिकारों के महत्व की चर्चा करें।

भाग—ग

1. विवाह के सामाजिक कार्य क्या है ? आधुनिकता के साथ भारत में विवाह के रीति-रिवाज कैसे बदल गए ?
2. एकल परिवार और संयुक्त परिवार के बीच अंतर करें। भारत में रिश्तेदारी संगठनों की प्राथमिक विशेषताएं क्या है ?

भाग—घ

1. भारत में ग्रामीण राजनीति के संदर्भ में जाति के बीच वर्ग और गठबंधन की भूमिका का आलोचनात्मक विश्लेषण करें।
2. क्या भूमंडलीकरण जातीय जनजातीय पहचान के लिए खतरा है ? चर्चा करें।